

©А. А. Галагдина, Л. М. Герасим

ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці

Методика проведення практичних занять із розділу «Реконструктивно-відновна хірургія щелепно-лицевої ділянки» в умовах кредитно-модульної системи навчання

Резюме. У статті висвітлено методику проведення практичних занять із модуля 5 «Реконструктивно-відновна хірургія щелепно-лицевої ділянки» для студентів V курсу стоматологічного факультету у ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет».

Мета дослідження – підвищити рівень засвоєння навчального матеріалу з дисципліни «Хірургічна стоматологія» у 9 семестрі на V курсі.

Матеріали і методи. Ми розробили навчально-методичний комплекс, що містить лекційні, практичні та самостійні заняття, і спрямований на підвищення ефективності вивчення дисципліни «Хірургічна стоматологія».

Результати досліджень та їх обговорення. У ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет» викладання дисципліни «Хірургічна стоматологія» у 9 семестрі на V курсі здійснюється методом «циклу» згідно з навчальною програмою за кредитно-модульною системою. Відповідно до типової навчальної програми для вивчення модуля «Реконструктивно-відновна хірургія щелепно-лицевої ділянки» відводять 165 год, з них 24 – лекційних год, 86 год – практичних і 55 – самостійна робота студентів, кількість кредитів – 5,5. Для якісного вивчення дисципліни кожен викладач та студент мають доступ до сервера дистанційного навчання в системі «Moodle», що дозволяє студентам розширювати та поглиблювати свої знання. Для полегшення орієнтації студентів у навчальний план курсу «Хірургічна стоматологія» у системі «Moodle» внесено розклад лекцій і практичних занять, тематичний план практичних занять та самостійної роботи, відповідні методичні вказівки, відеоматеріали, тести. У кінці циклу кожен студент повинен пройти заключний модульний контроль, що відбувається після закінчення вивчення усіх тем модуля на останньому занятті.

Висновки. Використання даної методики в рамках кредитно-модульної системи є ефективним для навчання студентів V курсу стоматологічного факультету, сприяє ретельному вивченню теоретичних питань модуля 5 «Реконструктивна хірургія щелепно-лицевої ділянки», дає можливість проводити курацію стоматологічних пацієнтів із хірургічною патологією щелепно-лицевої ділянки, ведення медичної документації, ретельно підготовлює студентів до написання інтегрованого ліцензійного іспиту «Крок-2. Стоматологія» та державного випускного іспиту, а також сприяє досягненню кінцевої мети освіти – підготовки кваліфікованих конкурентних спеціалістів.

Ключові слова: кредитно-модульна система навчання; хірургічна стоматологія; студент.

©А. А. Галагдина, Л. М. Герасим

ВГУЗ України «Буковинський державний медичний університет», г. Чернівці

Методика проведення практичних занять розділу «Реконструктивно-восстановительная хирургия челюстно- лицевой области» в условиях кредитно-модульной системы обучения

Резюме. В статье освещена методика проведения практических занятий по модулю 5 «Реконструктивно-восстановительная хирургия челюстно-лицевой области» для студентов V курса стоматологического факультета в ВГУЗ Украины «Буковинский государственный медицинский университет».

Цель исследования – повысить уровень усвоения учебного материала по дисциплине «Хирургическая стоматология» в 9 семестре на V курсе.

Материалы и методы. Мы разработали учебно-методический комплекс, включающий лекционные, практические и самостоятельные занятия, что направлено на повышение эффективности изучения дисциплины «Хирургическая стоматология».

Результаты исследований и их обсуждение. В ВГУЗ Украины «Буковинский государственный медицинский университет» преподавания дисциплины «Хирургическая стоматология» в 9 семестре на V курсе осуществляется методом «цикла» в соответствии с учебной программой по кредитно-модульной системе. В соответствии с типовой учебной программой для изучения модуля «Реконструктивно-восстановительная хирургия челюстно-лицевой области» отводится 165 часов, из них 24 – лекционных часов, 86 часов – практических и 55 – самостоятельная работа студентов, количество кредитов – 5,5. Для качественного изучения дисциплины каждый преподаватель и студент имеют доступ к серверу дистанционного обучения в системе «Moodle», что позволяет студентам расширять свои знания. Для облегчения ориентации студентов в учебный план курса «Хирургическая стоматология» в системе «Moodle» внесены расписание лекций и практических занятий, тематический план практических занятий и самостоятельной работы, соответствующие методические указания, видеоматериалы, тесты. В конце цикла каждый студент должен пройти заключительный модульный контроль, что происходит после окончания изучения всех тем модуля на последнем занятии.

Выводы. Использование данной методики в рамках кредитно-модульной системы является эффективным для обучения студентов V курса стоматологического факультета, способствует тщательному изучению теоретических вопросов модуля 5 «Реконструктивная хирургия челюстно-лицевой области», дает возможность проводить наблюдение стоматологических пациентов с хирургической патологией челюстно-лицевой области, написание медицинской документации, тщательно подготавливает студентов к написанию интегрированного лицензионного экзамена «Крок-2. Стоматология» и государственного выпускного экзамена, а также способствует достижению конечной цели образования – подготовки квалифицированных конкурентных специалистов.

Ключевые слова: кредитно-модульная система обучения; хирургическая стоматология; студент.

©А. А. Halahdyna, L. M. Herasym

Bukovyna State Medical University, Chernivtsi

Method of conducting practical classes in the section “reconstructive-restorative surgery of the maxillofacial region” in the conditions of the credit-transfer system of training

Summary. The article describes the methodology of conducting practical classes on module 5 “Reconstructive-Restorative Surgery of the Maxillofacial Area” for students of the 5th year of the Faculty of Dentistry at the Higher State Educational Institution of Ukraine “Bukovyna State Medical University”.

The aim of the study – to increase the level of mastering the educational material on the discipline “Surgical Dentistry” in the 9 th semester at the 5th year.

Materials and Methods. We have developed a teaching complex, which includes lectures, practical and individual classes, and aims to improve the efficiency of the discipline “Surgery”.

Results and Discussion. In the Higher State Educational Institution of Ukraine “Bukovyna State Medical University” teaching “Surgery” at the 9 th semester of the 5 th year carried out by “cycle” in accordance with the curriculum according to the credit-transfer system. According to the standard curriculum for the study module “Reconstructive surgery, maxillofacial area” 165 hours, including 24 – lecture hours, 86 – practical hours and 55 – individual work of students, the number of credits – 5.5 are given. For quality study subjects teacher and every student has access to distance learning serve “Moodle” that allows students to expand their knowledge.

To facilitate the orientation of students in the curriculum course “Surgical dentistry” in “Moodle” placement schedule of lectures and practical training, thematic plan of practical classes and individual work appropriate methodical instructions, video material, tests.

At the end of the cycle, each student must complete the final module control, which takes place after the completion of the study of all the topics of the module at the last lesson.

Conclusions. Using this technique within the credit-transfer system is effective for teaching students of the 5-th year dental faculty students, promotes careful study of theoretical issues Module 5 “reconstructive surgery, maxillofacial area” makes it possible to curation dental patients with surgical pathology of maxillofacial area, writing medical documentation, carefully prepares students for writing an integrated licensing exam “Krok-2. Dentistry” and a state final exam, and also contributes to the ultimate goal of education – the training of skilled competitive professionals

Key words: credit-transfer system of training; surgical stomatology; student.

Вступ. Модернізація системи вищої освіти, спрямована на підготовку фахівців високого рівня, є важливою передумовою соціально-економічної і політичної реорганізації українського суспільства та входження України до світової спільноти. Сьогодні підготовка медичного персоналу у вищих медичних навчальних закладах України здійснюється в умовах кредитно-модульної системи відповідно до вимог Болонської декларації. Кредитно-модульна система організації навчального процесу, як основа Європейської системи кредитів та накопичення – ECTS, спрямована на: підвищення спроможності студентської мобільності, досягнення сумісності навчальних програм та кваліфікаційних програм, забезпечення навчання студентів для підвищення якості їх підготовки як майбутніх фахівців та їх конкурентоспроможності, здійснення доступу до ринків праці, підвищення престижу вищої освіти в Україні.

Європейська кредитно-модульна система спрямована на оптимізацію навчального процесу, що пов'язано з зростанням вимог до студента, його здатністю аналізувати і переробляти великі обсяги інформації в обмежений період, а також формування практичних навичок та здібностей [1–3].

Тому основним завданням кредитно-модульної системи організації навчального процесу є відбір форм і методів, які не тільки можуть забезпечити студентів новими знаннями, але й залучити у систему безперервної професійної освіти та самоосвіти.

Реформування освітньої системи для студентів стоматологічних факультетів за кредитно-модульною системою вимагає збільшення ролі підготовки майбутніх лікарів [1, 4].

Специфіка стоматологічної освіти полягає в тому, що крім теоретичних знань студентам потрібне формування різних практичних навичок [5].

Метою дослідження стало підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу з дисципліни «Хірургічна стоматологія» в 9 семестрі на V курсі.

Матеріали і методи. Ми розробили навчально-методичний комплекс, що містить лекційні, практичні та самостійні заняття, спрямований на підвищення ефективності вивчення дисципліни «Хірургічна стоматологія».

Результати досліджень та їх обговорення. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія мають тісний зв'язок з іншими сто-

матологічними спеціальностями – терапією, ортопедією, дитячою стоматологією та спільними з ними методами діагностики та лікування. Вона базується на основних медичних спеціальностях – терапії, хірургії, оториноларингології, офтальмології, неврології, радіаційній діагностиці, досягненнях фармакології та багатьох інших розділах загальної медицини. Ці відносини виявляють більше варіантів розвитку та вдосконалення.

У ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет» викладання дисципліни «Хірургічна стоматологія» в 9 семестрі на V курсі здійснюється методом «циклу» згідно з навчальною програмою за кредитно-модульною системою [5, 6].

Відповідно до типової навчальної програми, для вивчення модуля «Реконструктивно-відновна хірургія щелепно-лицевої ділянки» відводиться 165 год, з них 24 – лекційних год, 86 год – практичних і 55 – самостійна робота студентів, кількість кредитів – 5,5.

9 семестр навчання студентів на кафедрі хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії присвячений вивченню:

– етіології, патогенезу, клініки, діагностики, лікування та профілактики захворювань скронево-нижньощелепного суглоба (анкілози скронево-нижньощелепного суглоба, контрактури та вивихи нижньої щелепи, синдром больової дисфункції скронево-нижньощелепного суглоба);

– деформацій та дефектів кісток лицевого скелета (розвиток черепно-щелепнолицевих деформацій, регенерації та трансплантації кісткової тканини, методів попередження відторгнення трансплантатів);

– пластичної та естетичної хірургії обличчя (принципам та прийомам планування місцевопластичних операцій, набутих та післяопераційних деформацій губ, щік, носа, підборіддя, піднебіння, заміщення дефектів, усунення деформацій місцевими тканинами, зокрема клаптем на ніжці, вільна пластика шкірою, мікрохірургія при дефектах м'яких і кісткових тканин щелепно-лицевої ділянки, блефаропластика та мезотерапія);

– дентальної імплантації (біологічним основам стоматологічної імплантації, підготовці альвеолярного відростка до імплантації, результатам та ускладненням імплантації);

– пародонтальної хірургії (хірургічне лікування пародонтиту, кістковозаміщуючі матеріали, направлена тканинна регенерація та направлена кісткова регенерація);

– неврології щелепно-лищевої ділянки (хірургічне лікування больових синдромів: невралгії та невритів, параліч мимічної мускулатури, атрофія обличчя).

Теми, які розглядають, сприяють, поглибленню клінічного мислення студентів, удосконаленню набутих на попередніх семестрах практичних навичок, написанню і захисту академічної історії хвороби.

У кінці циклу кожен студент повинен пройти заключний модульний контроль, який відбувається після закінчення вивчення всіх тем модуля на останньому занятті. Заключний модульний контроль встановлює рівень знань, які студенти освоїли на лекціях, практичних заняттях, під час виконання індивідуальної роботи, що показує ступінь володіння теоретичним матеріалом, дає можливість проявляти творчі рішення при виконанні певних завдань, розвиваючи клінічне мислення, показуючи рівень оволодіння практичними навичками.

Для якісного вивчення дисципліни кожен викладач та студент має доступ до сервера дистанційного навчання в системі «Moodle», що дозволяє студентам розширювати та поглиблювати свої знання [7, 8].

Для полегшення орієнтації студентів у навчальний план курсу «Хірургічна стоматологія» в системі «Moodle» внесено розклад лекцій і практичних занять, тематичний план практичних занять та самостійної роботи, відповідні методичні вказівки, відеоматеріали, тести.

Практичні заняття проводять у кожній групі протягом циклу, що складається з 14 днів з 830 до 1315 або з 830 до 1400 за темою практичного заняття (5 чи 6 академічних годин у навчальній аудиторії). Заняття проводяться на клінічних базах кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лищевої хірургії. Студенти мають можливість виконати великий об'єм практичної роботи, ґрунтовніше опанувати практичні навички, приділити більше часу курації хворих, що є особливо важливим для вдосконалення стоматологічної практики.

На початку заняття викладач підкреслює найважливіші моменти теми та визначає рівень вхідних знань студентів. Потім усно опитують.

Теоретична частина курсу проводять у формі дебатів, обговорень. Студенти обговорюють складні теми разом із викладачем, аналізують ситуативні завдання.

За умови достатньої теоретичної підготовки, студентів допускають до практичної роботи. Вони опитують тематичних пацієнтів, проводять медичні маніпуляції, пишуть медичну документацію стоматологічного хворого під наглядом викладача, а потім аналізують інформацію, отриману під час практичної підготовки. За відсутності тематичних пацієнтів викладач демонструє та роз'яснює студентам практичні навички згідно з темою на фантомах.

Для кращого засвоєння теоретичного матеріалу на кожне практичне заняття, відповідно до тематичного плану, для студентів V курсу при вивченні модуля «Реконструктивна хірургія щелепно-лищевої ділянки» відбувається перегляд відеозаписів та ілюстрованих частин. Ілюстрована частина може містити різні візуальні матеріали: фотографію зовнішнього вигляду пацієнта, набір рентгенівських знімків тощо. Для створення ілюстрованої частини завдання може бути використана різноманітність матеріалів – малюнки та фотографії з підручників, монографій, атласів, статей із журналів та матеріалів власних клінічних спостережень.

Студенти повинні встановити попередній діагноз, скласти план обстеження з використанням додаткових методів та пояснення їх необхідності, провести диференційну діагностику захворювання, встановити діагноз та скласти план лікування.

Після завершення роботи студенти доповідають про встановлені захворювання, викладач та всі інші студенти доповідачу ставлять запитання. Контроль знань студентів проводять написанням тестового контролю, ситуаційних задач тощо.

У кінці кожного практичного заняття викладач зі студентами аналізує тести інтегрованого ліцензійного іспиту «Крок-2. Стоматологія», оскільки вони є частиною державної атестації майбутніх стоматологів та визначають рівень теоретичних знань студентів та їх здатність до логічного мислення.

Висновки. Використання даної методики в рамках кредитно-модульної системи є ефективним для навчання студентів V курсу стоматологічного факультету, сприяє ретельному вивченню теоретичних питань модуля 5 «Реконструктивна хірургія щелепно-лищевої ділянки», дає можливість проводити курацію стоматологічних пацієнтів з хірургічною патологією щелепно-лищевої ділянки, ведення

медичної документації, ретельно підготовлює студентів до написання інтегрованого ліцензійного іспиту «Крок-2. Стоматологія» та дер-

жавного випускного іспиту, а також сприяє досягненню кінцевої мети освіти – підготовки кваліфікованих конкурентних спеціалістів.

Список літератури

1. Ждан В. М. Тренінг стоматологів в Україні та Болонський процес / В. М. Ждан, В. М. Бобиров, О. В. Шешукова // Медична освіта. – 2007. – № 2. – С. 37–39.
2. Суліма Е. Термінові завдання вищої освіти на новій стадії Болонського процесу / Е. Суліма // Вища школа. – 2010. – № 11. – С. 5–13.
3. Якіменко О. О. Нові інформаційні технології навчання – потужний фактор у поліпшенні медичної освіти / О. О. Якіменко, О. Я. Тягай, В. С. Бірюков // Матеріали 18-го інтернату. науковий метод. Конф. «Управління якістю підготовки фахівців», 18–19 квітня 2013 р., Одеса. – ODABA, 2013. – Ч. 1. – С. 172.
4. Косенко К. Н. Методологічні аспекти формування практичних знань та навичок у студентів стоматологів / К. М. Косенко // Журнал стоматології. – 2006. – № 3. – С. 89–90.
5. Про затвердження та впровадження нової навчальної програми підготовки фахівців освітньо-

- кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» кваліфікації «Стоматолог» у вищій школі IV рівня акредитації за спеціальністю «Стоматологія» (із змінами, внесені згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я від 08.07.2010 № 541) : МОЗ України від 07.12.2009 № 929.
6. Програма курсу «Хірургічна стоматологія» для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації за спеціальністю «Стоматологія». – К., 2011.
7. Бойчук Т. М. Досвід ІКТ у навчальному процесі Буковинського державного медичного університету / Т. М. Бойчук, І. В. Геруш, В. М. Ходоровський // Медична освіта. – 2012. – № 2. – С. 64–67.
8. Бойчук Т. М. Сервер дистанційного навчання БГМУ – ефективний інструмент для організації та контролю за самостійною роботою студентів / Т. М. Бойчук, І. В. Геруш, В. Н. Ходоровський // Медична освіта. – 2013. – № 2. – С. 72–75.

References

1. Zhdan, V.M., Bobyrov, V.M. & Sheshukhova, O.V. (2007). Treninh stomatolohiv v Ukrainy ta Bolonskyi protsess [Training of dentists in Ukraine and the Bologna process]. *Medychna osvita – Medical Education*, 2, 37-39 [in Ukrainian].
2. Sulima, E. (2010). Terminovi zavdania vyshchoi osvity na novii stadii Bolonskoho protsessu [Urgent tasks of higher education in the new stage of Bologna process]. *Vyshcha shkola – High School*, 11, 5-13 [in Ukrainian].
3. Yakimenko O.O., Tyagai O.Y. & Biryukov V.S. (2013). Novi informatsiini tekhnolohii navchania – potuzhnyi faktor u polipsheni osvity [New information technologies of training – a powerful factor in improving of medical education]. *Materialy 18-ho internat. nauk. metod. konf. "Upravlinnia yakistiu pidhotovky fakhivtsiv, 18-19 kvitnia 2013 r, Odesa-ODABA – Proceedings of the 18th Intern. science method. conf. "Managing the quality of training the specialists"*, 18-19 April 2013, Odesa-ODABA [in Ukrainian].
4. Kosenko, K.N. (2006). Metodolohichni aspekty formuvannia praktychnykh znan ta navychok u studentiv stomatolohiv [Methodological aspects of forming a practical knowledge and skills of a dental student]. *Zhurnal stomatolohii – Journal of Dentistry*, 3, 89-90 [in Ukrainian].
5. Pro zatverdzenia ta vprovadzenia novoi navchalnoi prohramy pidhotovky fakhivtsiv osvitno-kvalifikatsiinoho rivnia "Spetsialist" kvalifikatsii "Stomatoloh" u vyshchii shkoli IV rivnia akredetatsii za spetsialnistiu "Stomatolohiia" (iz zminamy, vnesenyymi zhidno z nakazom vid Ministerstva okhorony zdorovia

- vid 08.07.2010 No. 541): MOZ Ukrainy vid 07.12.2009 No. 929 [On approval and introduction of new curriculum of training the experts of educational qualification level "Specialist" of the qualification of "Dentist" in higher education of IV level of accreditation on the specialty of "Dentistry" (as amended in accordance with the order of the Ministry of Health on 08.07.2010 № 541): MOH Ukraine on 07.12.2009 No. 929] [in Ukrainian].
6. Prohrama kursu "Khirurhichna stomatolohiia" dlia studentiv vyshchikh navchalnykh zakladiv III-IV rivniv akredetatsii za spetsialnistiu "Stomatolohiia" [Syllabus of the course "Surgical dentistry" for students of higher educational institutions of III-IV levels of accreditation in the specialty of "Dentistry"]. Kyiv [in Ukrainian].
7. Boichuk, T.M., Herush, I.V. & Khodorovskiy, V.M. (2012). Dosvid IKT u navchalnomu protsesi Bukovynskoho derzhavnoho medychnoho universytetu [Experience of ICT in educational process of Bukovyna State Medical University]. *Medychna osvita – Medical Education*, 2, 64-67 [in Ukrainian].
8. Boichuk, T.M., Herush, I.V. & Khodorovskiy, V.M. (2013). Server dystantsiinoho navchania BDMU – efektyvnyi instrument dlia orhanizatsii ta kontroliu za samostiinoiu robotoiu studentiv [Server of distance learning of BSMU – an effective tool for organizing and controlling students' self-dependent work]. *Medychna osvita – Medical Education*, 2, 72-75 [in Ukrainian].

Отримано 06.03.18